

ВИКОРИСТАННЯ ПОРТАТИВНИХ РАМАНІВСЬКИХ СПЕКТРОМЕТРІВ, ЯК ЕФЕКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИЯВЛЕННЯ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Лебедь С. О., Немченко А. С., Лебедин А. М.
Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Переважає більшість сучасних способів молекулярної ідентифікації речовин включають етап попередньої механічної і хімічної обробки зразків, що несе значні фінансові витрати, а також досить часто призводить до руйнування об'єкту дослідження. Серед неруйнівних способів дослідження речовин важливе місце займають оптичні методи. В даних методах використовується здатність кожної речовини генерувати електро-магнітний сигнал у відповідь на опромінення світлом. Спектр даного сигналу виділяється атомно-молекулярною структурою речовини. За отриманим спектром, можна ідентифікувати речовини, які входять до складу досліджуваного зразка. Таким чином, в роботі територіальних органів контролю якості лікарських засобів (ЛЗ) під час інспектування аптечних закладів та лікувально-профілактичних закладів (ЛПЗ) в боротьбі з розповсюдженням фальсифікованих ЛЗ, може бути використаний один із перспективних методів, із застосуванням портативного спектрометра. Це компактний прилад, який здатний виявляти фальсифіковану продукцію в польових умовах [1].

Спектрометрія (англ. spectrometry) – частина спектроскопії, в якій розробляють методи одержання спектрів випромінювання і спектральних характеристик (положення ліній і смуг, довжини хвиль тощо), вивчають джерела випромінювання (емісійна спектроскопія) або вбирання хвиль у різних середовищах (абсорбційна спектроскопія). Одним з найбільш інформативних оптичних методів є раманівська спектроскопія – це спектроскопія комбінаційного розсіювання, в основі якої лежить ефект непружного розсіювання світла. Такий розсіяний світловий сигнал в мільйони разів слабкіше вихідного, проте з появою сучасних потужних лазерів і високочутливих фотоелектричних детекторів, є можливим отримувати детальні відомості про молекулярну будову практично будь-якої речовини.

Раманівська спектроскопія є потужним аналітичним інструментом з широкими можливостями. Метод відрізняється простотою використання, оскільки практично не вимагає підготовки зразків, а отримана спектральна інформація може бути використана для ідентифікації і для кількісного аналізу [2].

На сьогоднішній день досягнення у виробництві джерел випромінювання і детекторів та основні розробки в дизайні інтерфейсу, відборі зразків і алгоритмах обробки даних дозволили створити портативні раманівські спектрометри. Ці прилади можуть проводити дослідження в умовах лабораторії, а також виконувати налаштування в області хемометрії висококваліфікованим персоналом.

Одна з найбільших переваг раманівської спектроскопії у порівнянні з іншими технологіями полягає у простоті відбору зразків та відсутності пробопідготовки. Аналіз зразків методом раманівської спектроскопії є безконтактним і неруйнівним. Скло, поліетиленова плівка і вода мають дуже слабке раманівське розсіювання, це дозволяє проводити вимірювання безпосередньо через стінки контейнерів і упаковку.

Отримання раманівського спектра водних розчинів також можливе, оскільки вода аналітично ігнорується і не перешкоджає аналізу розчиненої речовини. Процедури отримання і аналізу раманівських спектрів можуть бути виконані з використанням раманівських бібліотек, оскільки піки спектра достатньо чіткі і гострі і не зміщуються при відхиленнях у фізичному стані зразка, окрім впливу певних хімічних груп [2, 3].

Проведено аналіз пропозицій портативних спектрометрів на ринку України, які можуть бути використані у фармацевтичній галузі для виявлення фальсифікованих ЛЗ (табл. 1).

Таблиця 1

Портативні спектрометри, які можуть бути використані для виявлення фальсифікованої продукції

№ з/п	Назва портативного спектрометра	Постачальник та виробник	Технічні характеристики
1.	Спектрометр Micro PHAZIR RX	ТОВ Новації, Україна https://novations.ua/	Спектральний діапазон 1600 – 2400 нм, час виміру 5 сек, габаритні розміри: вага 1,25 кг, розмір 19,6 × 11,4 × 6,1 см, корпус ударостійкий, волого- пилонепроникний пластиковий корпус, підключення: порт mini USB для OS Windows для завантаження даних і методів вимірювань через підключення до ПК
2.	Спектрометр TruNarc	ТОВ Новації, Україна https://novations.ua/	Спектральний діапазон від 300 до 1800 см-1, вага 510 г, розмір 16,3 × 10,4 × 5,1 см, робоча температура -10 до +50 С, розширення 7 см-1
3.	Спектрометр FirstDefender	ТОВ Новації, Україна https://novations.ua/	Спектральний діапазон від 250 см-1 до 2875 см-1 розширення 7 см-1, час виміру 10 сек, корпус міцний, пило-, волого захисний, розміри 19,6 × 11,4 × 6,1 см, вага 919 г
4.	Спектрометр TruDefender	ТОВ Новації, Україна https://novations.ua/	Спектральний діапазон 4000 – 650 см-, вага 11,4 кг; розміри 19,6 × 11,2 × 5,3 см, пило-, волого захисний
5.	Аналізатор microNIR Onsite-W	ТОВ Новації, Україна https://novations.ua/	Спектральний діапазон довжин хвиль 950 - 1650 нм (10526 - 6060 см-1), час аналізу 0,25 - 0,5 сек, маса 250 г, Розміри 194мм×47 мм, підключення Bluetooth, USB 2.0
6.	Раманівський спектрометр TruScan RM	ТОВ Новації, Україна https://novations.ua/	Спектральний діапазон від 2875 до 250 см-1, маса 0,9 кг, розмір 20,8 × 10,7 × 4,3 см, ударостійкий волого- та пилонепроникний пластиковий корпус, зчитування штрих-кодів - інтегрований сканер штрих-кодів (лінійного та 2D-стандарту), час вимірювання 10 сек.
7.	Раманівський спектрометр TruScan GP	ТОВ Новації, Україна https://novations.ua/	Спектральний діапазон: від 2875 до 250 см-1, маса 0,9 кг, розмір 20,8 × 10,7 × 4,3 см, ударостійкий волого- та пилонепроникний пластиковий корпус, зчитування штрих-кодів - інтегрований сканер штрих-кодів (лінійного та 2D-стандарту), час вимірювання 120 сек.

8.	Портативний раманівський аналізатор BRAVO	ТОВ ТЕКСА, Україна https://tecsa.com.ua/	Спектральний діапазон 3,200-300 см-1, розміри 27 × 15,6 × 6,2 см, вага 1,5 кг
9.	Модульний Фурье БИК спектрометр N-500 FT-NIR BUCHI	ДОНАУ ЛАБ, Україна https://dlu.com.u/	Спектральний діапазон - 800 - 2500 нм, розміри-350 × 250 × 450 мм
10.1	БИК-спектрометр PT1M100 PARMA TEST	Pharma test, Німеччина https://www.pharma-test.de/	Спектральний діапазон -1,000 - 1,900 нм, час вимірювання – не менше 15 сек., вага- 11/19 кг, розміри 56 × 61 × 61 см
11.	Раманівський аналізатор ReporteR Pharma ID	ХімТест, Україна https://chemtest.com.ua/	Вага 400 г, акумулятор, що перезаряджається, міні USB для підключення до ПК, дисплей високої чіткості, світлодіодний, діапазон робочих температур від -20 до +40 С
12.	Ручний раманівський аналізатор SciAps ReporteR	ХімТест, Україна https://chemtest.com.ua/	Вага 360 г, акумулятор, що перезаряджається, міні USB для підключення до ПК, дисплей високої чіткості, світлодіодний, діапазон робочих температур від -20 до +40 С

У результаті проведеного аналізу, встановлено, що на ринку України представлено 12 моделей портативних спектрометрів, які відрізняються технічними характеристиками і відповідно процедурними можливостями.

Переважна більшість моделей портативних спектрометрів належить вітчизняному виробнику і лише одна модель представлена іноземним виробником.

На сьогоднішній день окремі з представлених моделей приладів використовуються на вітчизняних підприємствах фармацевтичної промисловості, таких як «Інтерхім», «Фармак», «Юрія-Фарм», «Артеріум» та інших.

Результати проведеного аналізу можуть бути використані при розробці державних програм боротьби з розповсюдженням фальсифікованих ЛЗ, медичної, косметологічної продукції, а також в ситуаціях, в яких запровадження інших механізмів виявлення контрафактних продуктів є проблемним або малоефективним.

Список літератури

1. Використання портативних раманівських спектрометрів для експрес-контролю виробничих процесів та аналізу у польових умовах / Воєвода В.М., Меленевський Д.О., Держипольський А.Г. // Наука та інновації. 2014. Т. 10. № 2. С. 79-82.
2. R. Kalyanaraman. Portable Raman Spectroscopy for Pharmaceutical Counterfeit Detection / R. Kalyanaraman, M. Ribick and G. Dobler // Bristol-Myers Squibb; European Pharmaceutical Review, Non-destructive Materials Identification Supplement, Volume 17, Issue 5, 2012
3. Гаврилов Д. А. Применение портативного рамановского спектрометра «Око» в системах безопасности / Гаврилов Д. А., Леус А. В., Гаврилова Т. С. // Т-Comm – телекоммуникации и транспорт, 2011. № 1. С. 35-37.